

EL RÈGIM SENYORIAL A LA BARONIA DELS CASTELLS DE BURRIAC I VILASSAR, AL MARESME, A LA SEGONA MEITAT DEL SEGLE XVIII.

Maria Josep Castillo i Ezquerria.

L'objectiu d'aquesta comunicació és fer una primera aproximació a la situació del sistema feudal o senyorial en un indret determinat de la geografia catalana com és la baronia que comprenia els castells de Burriac i Vilassar, al Maresme, centrant-nos en la segona meitat del segle XVIII, quan estaven en mans dels marquesos de Moja. Per fer-ho partim d'un estudi previ (1) en el qual, basant-nos en capbreus, van analitzar la situació socio-econòmica d'aquest territori entre els segles XIV i XVI.

El gruix de l'arxiu matrimonial que recull el fons documental de les diverses famílies que posiren les dues fortaleses de Burriac o Sant Vicenç i Vilassar es troba en l'actualitat en el darrer dels edificis esmentats. Una petita part d'aquest fons fou adquirit per l'ajuntament d'Argentona l'any 1952 i avui forma part de l'arxiu municipal d'aquesta vila, on hem consultat la documentació del segle XVIII per la confecció d'aquest estudi.

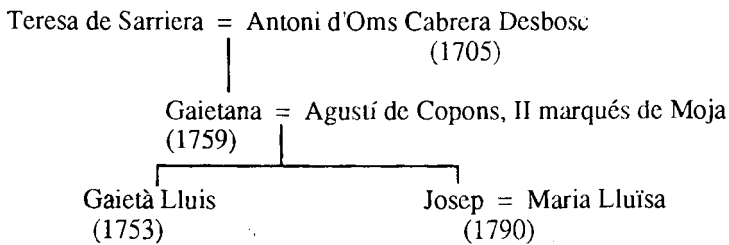
Els marquesos de Moja eren, entre altres coses, senyors dels esmentats castells de Burriac i Vilassar, dels que en època de Ferran III depenien les següents poblacions: Cabriels, Premià de Dalt, Vilassar de Dalt i Vilassar de Mar del de Vilassar; i Argentona, Cabrera i Orrius del de Burriac. Cal destacar pel que fa a la geografia de la zona que és precisament en el període que ens ocupa Vilassar de Mar es separà de Vilassar de Dalt, concretament l'any 1785, mentre Cabriels ho havia fet el 1778.

Les dues fortaleses van romandre en mans de la mateixa família a partir dels segles XI-XII. La primera d'aquestes fou la de Sant Vicenç. La mort de Berenguer de Sant Vicenç sense descendència el 1352 va fer posar en venda les seves propietats, adquirint-les Pere Desbosc (2), primer del llinatge que ensenyori els castells fins al segle XVIII. Al llarg dels segles XVI i XVII i mitjançant enllaços matrimonials els Desbosc es van vincular amb diverses cases nobiliàries catalanes. Així, el 1598 Angela Desbosc es casà amb Bernat d'Oms i Cabrera, i amb aquest fet el senyoriu del Maresme es va relacionar amb una de les branques dels Oms, la dels senyors de Vilallonga de la Salanca. L'ur besnét, Antoni d'Oms Cabrera Desbosc i d'Oms, mort en un duel

- 1.- Castillo, M. Josep: *La baronia dels Desbosc segons els capbreus de 1354-1356 i 1558-1614. Aproximació a la història socio-econòmica de Argentona i Vilassar*. Tesi de llicenciatura. Universitat de Barcelona. Febrer, 1987.- 2 vol.
- 2.- Cuadrada i Majó, Carol: *Vers l'adquisició de' una mentalitat feudal. Pere Desbosc, ciutadà de Barcelona i la compra dels castells de Sant Vicenç i Vilassar (segle XIV)*.- "Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia" Annex 3.- Barcelona, 1987.

l'any 1705, heretà el patrimoni dels Desbosc. La seva filla i hereva, Gaïetana, es va unir en matrimoni amb Agustí de Copons, segon noble que va ostentar el senyoriu de Moja, títol concedit el 1702 al seu pare. D'aquesta manera, Gaïetana va arribar a unir al seu nom els dels llinatges següents: Desbosc, Oms, Santa Pau, Copons, Sarriera i Rocabertí, sent marquesa de Moja de la Torre, baronesa de Santa Pau i senyora de Sant Vicenç, Vilassar, Rubí i Vilallonga de la Salanca. El seu marit, Agustí, ens apareix a la documentació com "cubiculari" del rei (3), figura pròpera al monarca.

Així doncs, els senyors de Burriac i Vilassar durant tot el segle XVIII seran els marquesos de Moja:

La residència habitual d'aquesta família era la ciutat Comtal, Josep de Copons i Oms (1719-1790), quart marquès de Moja, va fer construir la Casa Moja a la rambla de Barcelona, palau d'estil neoclàssic, entre el 1774 i el 1786. De l'any de la seva mort, 1790, data un important document, un inventari del castell de Vilassar que ens mostra com, malgrat l'absentisme de la família i en contrast amb el de Burriac, totalment abandonat, es tenia cura del manteniment del de Vilassar, tasca que portava a terme un administrador o majordom (4). Comença aquest inventari pel mateix edifici: "Primo una casa o castell ab un portal ab son vall, post y demes circumstancias de castell permanat...". A continuació ens enumera el contingut de diferents dependències com són el celler ("...vuit cupe de fusta, catorse botas grans de cadira vellas, vint y una botas de set carregas usadas..."), la capella ("...una calaxera ab tres casullas blanch, bermell y negre, y dos albas ab los demes gorniments necessaris per selebrar missa, uns calis de plata, un faristol, quatre candaleres, un missal...") i la resta de les estances ("... una pastera, una farinera, un arcon, un sant

3.- Arxiu Municipal d'Argentona.- Establiments segle XVIII.

4.- "Pactes y circunstancias ab que lo illustre señor marques de Moya condeix a Joseph Anton Aragó la administració de las terras y rendas que dit illustre señor marques com a señor del castell de Villassar poseheix y percebeix en los pobles de Vilassar, Cabrils, Argentona y Mataró.

- 1.- Dit Aragó se obliga y promet a tenir tot cuydado en la cobraonza y execusió de ditas rendas donant leal compte y rahó de ellas en cada any, y sempre que dit señor vulla.
- 2.- Se obliga a fer conrear degudament las terras que se menan per compte de dit señor.
- 3.- Que no puga arrendar a parcer ni arrendatari algun sens presehír llicencia y consentiment de dit illustre señor.
- 4.- Dit illustre señor li condeix la habitacio per ell, sa mare y doña Antonia, de dit castell, reservantse empero su señoría per si y quevulla la mateixa habitació per quan sia de son gust anari, o enviari, privant a dit Aragó y sa familia introducir en ell gent forastera, ni lo menor genero de tracte ilicit per ningu pretext ni motiu.
- 5.- Dit illustre señor li señala de salari per sa manutencio y la de la sua mare cent lliuras en cada any, y a mes set carregas de vi, sis quarteras de blat a saber tres per dit Aragó y altres tres per la sua mare y altres tres a doña Antonia durant sa vida.
- 6.- Dit illustre señor cedeix al referit Aragó las terras del recinto del refcrit castell a fi de que plantia en ellas llegums, verduras y demes por lo abast de sa casa".

Document datat el 13 de desembre del 1788. A.M.A. Varis, segle XVIII.

gros ab os de xichs y dos caballs de ferro, una romana, sis taulas, set bancha, tres caxas, un armari gran, dues auquillas, dos llits, un de pilars y laltre de pots u banchs, dos cuadros de San Miguel...” (5).

Però a part dels béns mobles, l'inventari fa una relació dels immobles, és a dir, les terres que els marquesos controlaven directament. S'enumeren 33 peces de terra, totes a Vilassar, una campa, vint-i-quatre plantades de vinya, quatre bosquines, una amb oliveres, una bosquina i amb oliveres i dues de les que no s'esmenten les seves característiques. Les 33 parcel·les apareixen mesurades, donant una extensió total de 220 quarteres i 52 quartans, superfícies equivalents a unes 55 hectàrees (6), la qual cosa dóna una mitjana d'1'6 ha. per peça de terra. La més gran, amb 20 quarteres, n'és una bosquina i plantada d'oliveres. Però destaquen de forma manifesta les dedicades al conreu de la vinya. De les 24 que s'esmenten, 18 estan en mans d'altres persones, a rabassa morta. Podem considerar aquest contracte com una emfiteusi, però limitada en el temps: té vigència fins a la mort de les dues terceres parts dels primers ceps plantats, encara que gràcies a la tècnica dels colgats i capficats es feia gairebé ilimitat.

Un dels documents consultats ens mostra com la venda del dret emfitèutic i rabasses d'una peça de terra plantada de vinya permet a uns pagesos d'Argentona "...lluir y quitar tot censal mort de preu y propietat sinquanta lliuras barcelonesas que tots anys...jo dita Maria Fontaner y Samon a la señora Maria Teresa Fornes y Llauder ...Item per pagar y satisfacer a la mateixa senyora Maria Teresa Fornes y Llauder, viuda, deu lliuras barcelonesas per lo cumpliment y total satisfació de todas las pencions y porrata del dit censal cegudas y discorregudas fins al dia present necessitam de la quantitat avall escrita (60 lliures) la qual no podem conseguir per altre medi menos daños als nostres bens que lo de la present venda..."(7). Recordem que un censal és un "prèstec legal, sansionat públicament pels notaris, pel qual es paguen uns interessos anuals, per un temps en principi indefinit i que es pot tornar sempre que es vulgui, sota la hipoteca de tots els béns o d'alguna finca en particular" (8). La impossibilitat de tornar el préstec obliga als deutors a vendre la peça de terra. Aquesta forma part del mas Robira d'Argentona, tingut per Baltasar Cortels i Robira "baix domini y alou" del marquès de Moja. El dit Robira reb "de set dos de tots los fruits resultants de dit tros", segons es va acordar en el contracte d'establiment a rabassa morta signat el 1746, 29 anys abans de la venda que ens ocupa. Tal com hem dit, aquesta mena de contractes tenia una gran durada: "...el rabassaire podia confiar a prolongar indefinidament el contracte, pel mitjà, practicat arreu, dels "colgats" i "capficats"-substitució dels ceps envellits per rebrots trets dels ceps més resistents, enterrant una de llurs branques. La vinya podia durar així diverses generacions d'homes" (9).

Però al costat d'aquests contractes en trobem abundants d'arrendament a curt termini, que tal com recull Pierre Vilar, "no tenia la vènia dels economistes. No per raons socials. Sinó per les conseqüències econòmiques de què hom l'acusa" (10), ja que en els 3-5 anys que durava, l'arrendatari es limitava a treure el màxim profit de la terra, sense fer res per millorar el seu rendiment a llarg terme (regatges, fertilització, etc.). En els contractes d'arrendament que fan els marquesos de Moja, d'una durada de 4-5 anys, s'expressen les condicions que ha de complir

5.- Inventari del castell de Vilassar. A.M.A., segle XVIII.

6.- Una quartera = 24'48 àrees; un quartà = 1/12 d'1 quartera = 2'04 a.

7.- A.M.A. Vendes, segle XVIII.

8.- Ferrer i Alos, Llorenç: *Censals, vendes a carta de gràcia i endeutament pagès al Bages (segle XVIII)*. - "Estudis d'Història Agrària" Barcelona, 1986.- Pàgina 104.

9.- Vilar, Pierre: *Catalunya dins l'Espanya Moderna*.- Edicions 62.- Barcelona, 1064-1966.- vol III, pàgina 571.

10.- Vilar, Pierre: Op. cit. pàg. 577.

l'arrendatari. El novembre del 1776 arrenden les quintanes i les feixes del castell de Vilassar per un termini de quatre anys i per una quantitat de 414 lliures les primeres i 140 les segons, amb les condicions que s'enumeren a continuació:

- 1.- "Que las pagas que seran de sis en sis mesos siguian adelantadas (efectivament, es conserva el rebut del pagament del primer dels vuit terminis a satisfer datat el maig del 1777, per un import d'una vuitena part del total: 51 lliure i 15 sous per les quintanes i 17 llures i 10 sous per les feixes).
- 2.- Que los fruyts y fullas dels abres hi ha en ditas quintanes siguian del castell.
- 3.- Que si lo castell vol plantar algun abre en las sobre ditas quintanas pugua.
- 4.- Que sempre sia menester escurar la mina y balsa regadora deguia anar un home per cada part dels dos arrendadors a escurarla.
- 5.- Que ningu pugua amanar canem a la balsa regadora sens permis del castell.
- 6.- Que ningu pugua fer sabonetas en las expresadas quintanas sens permis del castell.
- 7.- Que dels set dies de la senmana los tres siguia la aygua de castell, lo un dels quatre quedan siguia per regar las fexas del alsinar y los restants tres per las quintas de la balsa regadora" (11).

No només els marquesos de Moja exerceixen d'arrendadors, sinó també els pagesos. Així, l'any 1789, la vídua de l'hortelà de Vilassar arrenda per quatre anys a Joaquim Matas l'hort del castell per no poder atendre'l ni pagar els jornals d'altres que el treballin. Ho fa sota els pactes següents:

"Primo que dega dit jJoaquim cultivar y menar lo hort a us y costum de bon hortela, cuidan y espurgan los arbres y tenino tot ben cultibat, utilitanse de las verduras y demes ab la limitacio que se dira.

Item que dega dit Joaquim sens paga alguna portar a Barcelona a la casa de dit illustre señor Marques tot lo vi que necessita y vulla per son consum com y tambe los llegums, pansas, gallinas y demes sie menester.

Item que degua cultivar, mantenir y conservar los esparrechs que se troban sembrats en dit hort, sens que pugua vendre ni un sino portarlos tots en casa referit señor.

Item que en los temps de las maduxas dega aportar cada vegada que anira a Barcelona a dit señor quatre lliuras de maduxas ben conduidas.

Item que axi mateix deguia portar fruita tot lo temps que duria com son peres, prunas y de la demes hi hage.

Item que també deguia portar a son temps carabassons y monjetas, llimonas, taronjas y de la demes verdura hi hage en dit hort com son escarolas y altres verduras.

Item que no pugua tallar arbre algun mort ni viu sense llicencia de dit señor Marques" (12).

El preu de l'arrendament és de 160 lliures a raó de 40 lliures per any pagadores de mig any.

Els aventatges dels arrendaments a curt termini sobre els contractes d'establiment emfitèutic són manifestes: la seva curta durada fa que es pugui elevar el preu de l'arrendament cada quatre o cinc anys, mentre la durada d'un establiment emfitèutic es prolonga al llarg de generacions en la majoria dels casos, temps durant el qual el cens poques vegades varia. La vigència dels esmentats establiments es fa manifesta en diversos documents del segle XVIII. En un dels citats amb anterioritat, la venda del dret emfitèutic i rabassa d'una peça de terra pertinença del mas Robira d'Argentona, apareix el cens que aquest mas satisfà als marquesos de Moja: "2 sous, 11

11.- A.M.A Arrendaments, segle XVIII.

12.- A.M.A. Arrendaments, segle XVIII.

diners i 2 gallines per Nadal; 2 quaters de vi l'1 de novembre; mig pernil per Pasqua; 2 quateres d'espelta, 2 d'ordi i 5 octaus de blat per Sant Pere i Sant Feliu d'agost; 3 sous i 6 diners per la Santa Creu; un formatge si té bestiar; 14 sous per Nadal a canvi de joves, batudes, tragines, femades i podades; per lloçol 3 quateres d'ordi, una d'espelta, 1 quarter de vi most, un de remost i una garba de blat per agullons; per la colecta dels drets de Montcada i quartà entre ordi i espelta, mig quartà de forment, 18 diners i mitja gallina" (13). Aquests censos són idèntics als confessats en un capbreu l'any 1561. També com més de 200 anys enrera "los pecessors del dit mas Robira son y esser deuhem homes propia, solidos y affocats de dit illustre señor marques de Moya y dels seus en dits castells procuradors y així mateix estan tinguts y obligats a fer prestar sagrament y homeatge de fidelitat y propietat segons los Usatges de Barcelona y Constituciones Generales de Cataluña" (14).

Però tots els pagesos no satisfan de bon grau uns censos que deuen considerar excèsius per una terra que deuen considerar gairebé seva. Antonio Garau, de mas Garau de Vilassar, per exemple, va deixar de pagar al marquès de Moja el cens corresponent al seu mas, consistent en mitja cuartera de forment per Sant Pere Feliu; 4 parells de gallines per Nadal; 3 quateres d'ordi i 3 d'espelta; 8 sous i 10 diners per Nadal, 4 diners i 6 sous i 10 diners per Nadal. Aquests pagaments són iguals als declarats en un capbreu datat el 1354 (15). El 1716 porta 15 anys sense satisfer aquest cens, acumulant-se un deute de "set quarteras y mitja forment. Item cent y vint gallinas. Item coranta y sinch quarteras ordi. Item coranta y sinch cuarteras d'espelta. Item diners dotse lliuras." (16). En Garau és obligat a liquidar el seu deute, però no té diners, així que els seus béns, mobles i immobles, són embargats. S'efectua un inventari d'aquests i es procedeix a la seva valoració i venda, assenyalant les condicions que han de complir els compradors, com són seguir pagant als marquesos de Moja els censos corresponents. Aquest exemple ens mostra la força del règim senyorial a principis del segle XVIII: si un pagès deixa de pagar els censos, potser aprofitant la inestable situació del Principat en els primers quinze anys de la centúria, els seus béns són venuts per satisfer el deute. És fàcil imaginar la situació d'en Garau, sense casa, mobles ni la terra que treballaren ja els seus avantpassats segles enrera.

La vivacitat del règim senyorial es fa manifesta en un altre espacte dels drets senyorials com són els lluïsmes, part del preu de la cosa emfitèutica que s'ha de pagar al senyor directe a canvi d'autoritzar a l'emfiteuta la seva venda. El lluïsmes el paga el comprador i no pas el venedor. Hem analitzat els lluïsmes rebuts pels marquesos de Moja entre els anys 1733 i 1737 i que coneixem gràcies a un document que recull 35 transaccions (vendes de peces de terra, compres a carta de gràcies i establiments), on apareixen el preu d'aquestes i la quantitat a percebre pel senyor com a lluïsmes mitjançant l'arrendatari de les rendes dels castells de Burriac i Vilassar, que es quedarà amb la meitat. Hem pogut observar com el lluïsmes corresponent a les compra-vendes de parcel·les consisteix en un 10% de preu: "Francesch Abril de Bonanat per la compra feu a Joseph Bergay de un tros de terra als 13 octubre 1733 preu 22 lliures deu de lluhisme 2 lliures 4 sous. Lo reverend Joseph Vives per la venda li feu Francesch Lloberas de una pesa de terra a la Llobatera als 26 novembre 1733, preu 60 lliures deu de lluhisme 6 lliures..." (17). En canvi, les compres a carta de gràcia paguen menys, entre un 5%

13.- A.M.A.: Vendes, segle XVIII i capbreu de Joan Carles (1558-1614), declaració n. 173.

14.- A.M.A. Vendes, segles XVIII.

15.- A.M.A.: declaració n. 26 del capbreu del s. XIV i n 209 del capbreu de Joan Carles.

16.- A.M.A. Plets, segle XVIII.

17.- A.M.A. Lluïsmes, segle XVIII.

i un 7%, mentre pels establiments s'ha de satisfacer de lluïisme el doble del cens corresponent: "Pere Jaume Paus per lo establiment li feu Anton Prats a cens de 1 lliure 8 sous als 12 agost 1736 deu lluhisme 2 lliures 16 sous..." (18).

Recordem que tradicionalment el lluïisme consistia en un terçde la venda, percentatge que contrasta amb la quantitat més de tres vegades menor que s'ha de pagar a mitjans del segle XVIII: una decena part. Això ens podria portar a pensar en un afebliment del règim senyorial, però tal com hem vist i veurem a continuació, aquest es manté ferm. En són una mostra les freqüents capbrevacions que els marquesos de Moja porten a terme, així com les revisions dels antics capbreus efectuats per manament dels seus avantpassats. Així, el 1791, l'administrador dels marquesos de Moja afirma haver rebut "...dos capbreus autentichs ab cubertas de fusta forradas de vaqueta de mascovia av maneta de llauto que son de confessions de dominis de Vilassar y altres pobles a favor dels señors dels castells de Sant Vicents y de Vilassar cada un de ells ab sa rubrica y en albafeito lo un que conte doscentayvintisinch fullas rebut en poder de Ignaci Texidor, burges y notari de Barcelona des de lo any de 1720 a 1730 tots inclusive clos per lo mateis Texido y lo altre que conte doscens y setanta set fullas rebut en poder de Miquel Vilar, notari de Vilassar, de 1730 a 1738 tambe inclusive clos per lo mateix Vila. Cuals capbreus me entrega dita illustre señora per enterarme de ells y facilitar lo cobro de sas rendas los que li prometo retornar sempre que mi señora vulla". (19).

Al llarg de 200 anys, des de mitjans del segle XVI a mitjans del XVIII, es porten a terme no menys de dotze capbrevacions dels béns i rendes de la baronia, segons es desprén de les diverses relacions efectuades en la diviutena centúria recopilant els capbreus anteriors, així com el notari que el va efectuar.

Coneixem el funcionament d'una capbrevació gràcies a un document que recull els pactes entre la marquesa de Moja i els notaris que la van portar a terme el 1792:

"Primerament que lo dit Anton Torras y Mataro, notari, dega actuar todas las confession y precari que deuran rebre y actuarse per dita cabrevació en los termes que compren aquesta y en las que en cita cabrevac o se rebran y podran rebre encara que sian del terme de Vilassar. Y així mateix todas las causas y actes judicials que per dita cabrevació se ofrescan y dins sis mesos despres de finida la cabrevació deura entregar copia autentica del capbreu que se haura rebut en so poder tot sens altra paga que lo ters dels productos de la cabrevació que avall sels señalara.

Item que lo dit Ramon Casamon dega fer tots los treballa agencias diligencias y averiguacions corresponents al procurador en una cabrevació y portar las causas que se ofrescan tot sens altre paga que lo ters del producto de la cabrevació que avall se li señalara.

Item la dita illustre señora marquesa de Moya concedeix la cabrevació als nomenats Anton Torras y Mataró y Ramon Casamon per temps de deu anys del dia present en avant comptadors y cedeix en fondo de la cabrevació tots los lluhismes deguts fins el dia present y tots los que durant la capbrevació en lo dia en que se pulsaran los emphiteotas haura un any que seran vensuts. Y així mateix todas las pensions dels censos que se estaran debens sis pensions. Y així mateix cedeix tots los lluhismes de las transportacions y concessions a rabassa morta que durant la dita capbrevació se deuran. De tot lo que eura ferse una massa y pagarse tots los gastos y salaris de advocat, jutge, porter, paper sellat y altres qualsevols gastos que se ofrescan per la dita capbrevació y de lo que restara liquid deuran ferse tres parts a saber una per la dita illustre señora marquesa, altre per lo notari y la altre per lo procurador.

18.- A.M.A. Lluïsmes, segle XVIII.

19.- A.M.A. Capbreus, segle XVIII

Item que lo dit procurador a la fin de cada any dega donar comptes dels productes y gastos de la capbreuació.

Item que en lo cas que algun dels emphyteotas evoquin las causas en la Real Audiencia que en est cas lo seguiment de ditas causas vindran a carrech de la dita illustre señora marquesa com y dels documents sian necessaris per las justificacions dels dominis se pretengan a son favor” (20).

Un altre document ratifica el fet de què els lluïsmes eren utilitzats per pagar les despeses que comportava una capbreuació. Es tracta de la relació dels lluïsmes corresponents als marquesos de Moja per les transaccions efectuades a la baroia, cobrats i per cobrar durant la capbreuació efectuada entre 1782-1788. La quantitat a percebre puja a 2.440 lliures 9 sous i 5 diners, “de les que dehuen ferse tres parts iguals, esto es, una per mi señora la marquesa de Moya, altre per Anton Torras i Mataro, notari, y la altre per Salvador Perepoc” (21). Anton Torras és el notari i procurador de la capbreuació, i de la seva part s’han de pagar els altres oficials de la mateixa. Salvador Perepoc és l’encarregat del cobrament dels lluïsmes i també advocat o causídic en la recopilació de la confessions.

Del que hem vist en relació a les capbreuacions de la divuitena centúria podem afirmar amb Pierre Vilar que “És fins i tot probable que la Catalunya dels segle XVIII hagi conegut, com França, una “reacció senyorial” aferrada a descobrir drets oblidats, a fer el capbreu, l’inventari i el reconeixement”, de les càrregues antigues” (22).

A més hem de recordar que a les càrregues senyorials s’afegien unes altres tributacions com la fiscal, la militar, etc.

Ja per finalitzar, del que hem dit anteriorment podem conclure que el règim senyorial es manté en plena vigència al llarg del s. XVIII a la baronia que comprenia els castells de Burriac i Vilassar. I es mantindrà així, com gairebé arreu, fins a la seva abolició el 1811. Però les relacions senyor-pagès han variat quelcom. Els contractes agraris es diversifiquen, igual que ho fan aquests dos grups socials. La diferenciació en el si de la pagesia a la baronia, el paper de la viticultura a aquesta zona, l’evolució dels ingressos dels marquesos de Moja són temes que pretenem desenvolupar a partir d’aquesta primera aproximació a la seva situació en la segona meitat del segle XVIII.

20.- A.M.A. Capbreus, segle XVIII.

21.- A.M.A. Capbreus, segle XVIII.

22.- Vilar, Pierre: Op. cit. pàg. 503.

BIBLIOGRAFIA

- CASTILLO EZQUERRA, Maria Josep: *La baronia dels Desbosc segons els capbreus de 1354-1356 i 1558-1614. Aproximació a la història socio-econòmica d'Argenton i Vilassar.*- Tesi de llicenciatura.- Universitat de Barcelona.- Febrer, 1987.- 2 vol.
- DURAN, Montserrat: *L'evolució de l'ingrés senyorial a Catalunya (1500-1799).*- "Recerques" n. 17.- Editorial Curial.- Barcelona, 1985.
- DURAN, Montserrat; SERRA, Eva i DANTI, Jaume: *El món agrari a la Catalunya moderna (segle XVI-XVIII).*- "Avenç" n. 26.- Barcelona, 1980.
- FERRER I ALOS, Llorenç: *Censals, vendes a carta de gràcia i endeutament pagès al Bages (segle XVIII).*- "Estudis d'Història agrària" n. 4, Barcelona, 1986.
- GARRABOU, Ramon (ed.): *Terra, treball i propietat.*- ed. Crítica.- Barcelona, 1986.
- SALES, Núria: *Senyors i pagesos a Catalunya, segles XVI-XVII.*- "Avenç" n. 115.- Barcelona, 1986.
- SERRA, Eva; ACOBERRO, Agustí; PLANES, Ramon; SANLLEHY, M. Angels; VIDAL, Jordi i PUIGVERT, Joaquim M.: *La comunitat rural a la Catalunya moderna.*- "Avenç" n. 115.- Barcelona, 1986.
- SERRA, Eva: *Pagesos i senyors a la Catalunya del segle XVII.* Ed. Crítica.- Barcelona, 1988.
- VILAR, Pierre: *Catalunya dins l'Espanya Moderna.*- Ediciones 62.- Barcelona, 1966.- vol III.